

Irakurketa Erraza

PDF Irisgarria

Zugarramurdi

Sorginen herria

Zugarramurdiko Gida irakurketa errazean PDF irisgarria pantaila-irakurgailuetara.

Koordinazioa eta maketazioa: Fundación Iddeas.

Egokitutako eta balioztatutako testua ANFASen Nafarroako
Irisgarritasun Kognitiboko Bulegoak.

Irakurketa errazeko logo europarra: © European Easy-to Read Logo:
Inclusion Europe. Informazio gehiago: <https://www.inclusion-europe.eu/easy-to-read/>

Irudiak: Freepik, Google Maps.

Aurkibidea

1.	Zer da gida hau?.....	4
2.	Irakurketa Erraza dokumentu honetan.....	6
3.	Ongi etorri	7
4.	Zer da Zugarramurdi?	12
5.	Ezagutu ezazu Zugarramurdi.....	17
6.	Zugarramurdiko Lezea.....	33
7.	Sorginen Museoa	45
8.	Informazio praktikoa	55
9.	Ezagutu Xareta eskualdea.....	66
10.	Informazio gehiago nahi duzu?.....	88

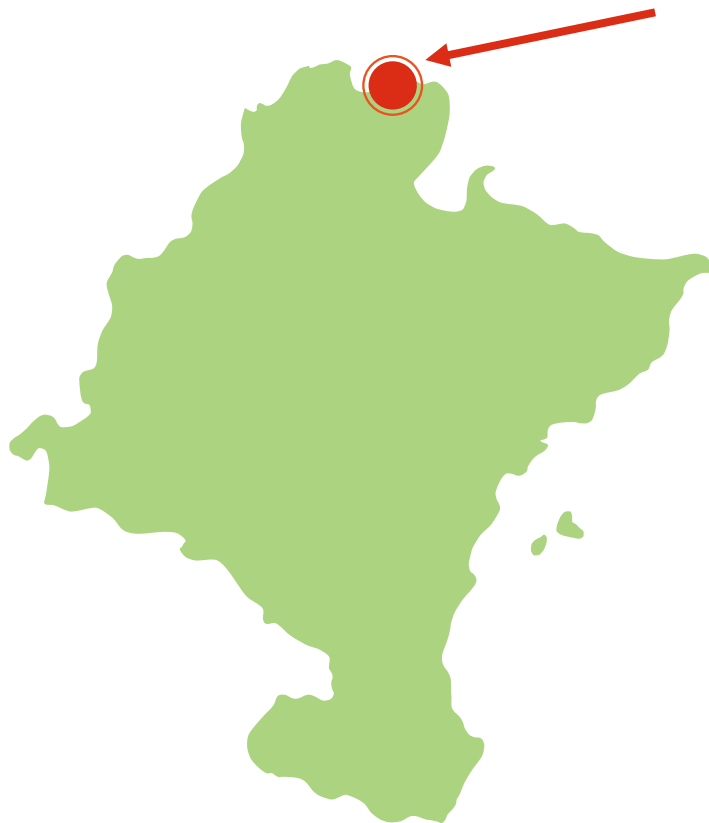
1. Zer da gida hau?

Gida hau Zugarramurdiri buruzkoa da.

Zugarramurdi Nafarroako iparraldean dagoen herri oso berezia da.

Mapa honetan kolore **gorrian**

Zugarramurdi non dagoen ikus dezakezu

Gida honetan bere historia, bere paisaiak eta leku magiko batzuk ezagutuko dituzu.

Adibidez, Zugarramurdiko Lezea eta Sorginen Museoa.

Horretaz gain,
honako hauek ere aurkituko dituzu:

- Natura zaintzeko aholkuak.
- Jateko eta lo egiteko ideiak.
- Zure bisitaz goatzeko proposamenak.

Gida hau Irakurketa Errazean idatzita dago.
Horrek esan nahi du pertsona guztiek
gida hau ulertu dezaketela,
testuak ulertzeko zailtasunak dituztenek ere bai.

Gida honek Zugarramurdira
eta inguruetara egiten ari zaren bidaiatz
gozatzen lagunduko dizula espero dugu.

2. Irakurketa Erraza dokumentu honetan

Dokumentu hau Irakurketa Errazean dago.

Irakurketa Erraza testuak sortzeko modu bat da, hobeto ulertzeko modukoak izan daitezen.

Irakurketa Erraza lagungarria da ulertzeko zailtasunak dituzten pertsonentzat. Adibidez, adimen edo garapen desgaitasuna dutenentzat, adinekoentzat, hizkuntza ongi ez dakitenentzat eta beste pertsona askorentzat ere bai.

Irudi urdin hau Irakurketa Errazaren logo europarra da.

Logo hau dokumentu edo liburu batean ikusten baduzu, horrek esan nahi du testua ulertzeko errazagoa dela.

Irakurketa Errazean dagoen dokumentu honi esker, ulertzeko zailtasunak dituzten pertsonek autonomia handiagoa izan dezakete turismoarekin lotutako gaietan.

3. Ongi etorri

Ongi etorri.

Zugarramurdin hitzek paisaiak kontatzen dituzte eta sekretuak gordetzen dituzte.

Kontatzen ditugun hitzekin istorioak gogoratu ditzakegu. Istorio hauek maitasunez zaintzen ditugu eta bisitan etortzen zaretenei kontatzen dizkizuegu.

Zugarramurdi sorginen herria da.

Gida honetan ongi etorria ematen dizugu eta herri honen sekretuak kontatzen dizkizugu.

Horretarako, nahikoa da entzutearekin, begiratzearekin, erlaxatzeko arnasa hartzearekin eta lasai egotearekin.

Orain gure historia guztia zurea da. Nahi baduzu, ezagutu dezakezu.

Gure lurraldea zaintzen duen turismoa nahi dugu.

Turismoa jasangarria izatea eta natura eta pertsonak errespetatzea nahi dugu. Egunero turismo mota hau bultzatzen saiatzen gara.

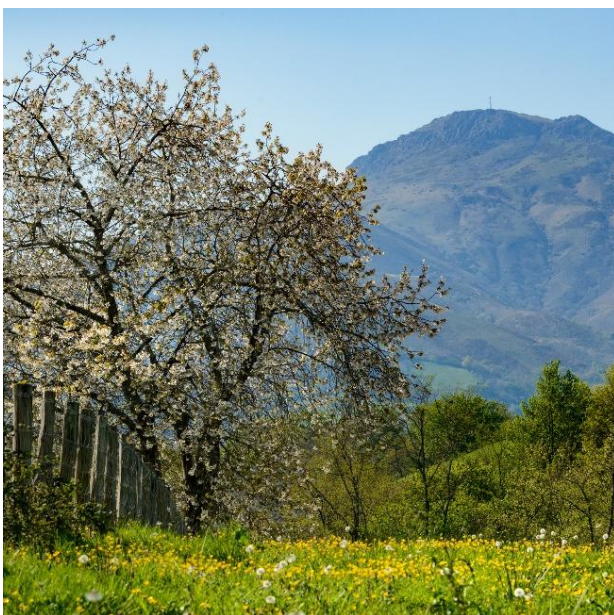
Ez izan presarik eta hartu zure denbora
gure bizimodua sentitzeko.

4 hitz daude gure herria deskribatzen dutenak:
Lurra, lezea, sorgina eta etxea.
Gida honetan azalduko dizkizugu.

Lurra

Bi herrialderen artean zaude,
Espainiaren eta Frantziaren arteko mugan.

Txoko bakoitzak bere historia du.
Mendi bakoitzean, ibai bakoitzean
eta larre bakoitzean
istorio hunkigarri bat zain duzu.

Lezea

Zugarramurdiko Lezean
gure iraganaren bihotza dago.

Lezean akelarreak egiten ziren.
Akelarre bat
sorginak elkartzen omen ziren
bilera edo festa bat zen.
Gauetz egiten ziren,
lezeetan edo mendian
eta dantzak, kantzak eta errituak egiten zituzten.

Emakumeek lezean
erritu sakratuak egiten zituzten.

Leza hau izaki mitologiko batzuen etxea
izan omen zen.
Izaki mitologikoak
gure aitona-amonek kontatzen zituzten
istorioetan agertzen diren izaki magikoak dira.
Ez dira benetakoak,
gure irudimenean bizi dira,
eta belaunaldiz belaunaldi pasatzen dira.

Istorioek diote leze honetan
Mari, Basajaun eta Lamiak bezalako
izaki mitologikoak bizi zirela.

.

Sorgina

Lehen, naturari buruz asko zekiten emakumeei sorgin deitzen zieten.

Emakume hauek
asko zekiten sendabelarrei buruz,
haurdunaldiei buruz eta erditzei buruz.

Duela 400 urte emakume hauek
istorio oso gogor batzuen
protagonistak izan ziren.

Inkisizioak emakume asko
sorgintzat jo zituen
Elizarekin bat ez zetozen gauzak
egiten zituztelako.

Inkisizioa eliza katolikoaren erakunde bat izan zen.
Bere lana zen elizaren ideiekin
ados ez zegoen jendea zigortzea.

Inkisizioak juizioak, kartzela
eta suaren bidez
pertsona errugabe asko zigortu zituen.

Gertatutako guztiak
betirako aldatu zuen gure izateko modua.

Etxea

Etxea gure babeslekua da.

Bertan elkartzeko

eta suaren ondoan kondairak kontatzeko lekua da.

Kondaira bat istorio edo kontakizun bat da,

urte askotan zehar kontatua izan dena.

Kondairaren parte bat erreala izan daiteke,

baina beste parte bat

asmatua edo magikoa da.

Kondairek pertsoneri buruz,

lekuei buruz edo duela urte asko gertatu ziren

gertakariei buruz hitz egiten dute.

Belaunaldiz belaunaldi pasatzen dira

eta ohiturak eta tradizioak azaltzen laguntzen dute.

Zugarramurdiko kaleetan barrena ibiltzea

eta gure etxeak begiratzea

zerbait magikoa da.

4. Zer da Zugarramurdi?

Atal honetan,
Zugarramurdi herriari buruzko
gauza interesgarri batzuk kontatuko dizkizugu.

Non dago Zugarramurdi?

Zugarramurdi Nafarroa iparraldeko
herri txiki bat da.

Iruñetik 70 kilometrotara dago,
Donostiatik 50 kilometrotara
eta Donibane Lohizunetik 20 kilometrotara.
Donibane Lohizune Frantzian dago.

Zugarramurdi mendi
eta haran berdez inguratuta dago.
Herri honetan
200 biztanle inguru bizi dira.

Zugarramurdi leku magiko bat da

Duela mende asko hasi zen historian barrena bidaia bat egitera gonbidatzen zaitugu. Hemen, natura eta historia betirako elkartuta daude.

Zugarramurdi Xaretaren barruan dago.

Xareta Espainiaren eta Frantziaren arteko mugan dagoen zonalde bat da.

Zugarramurdi itsasotik oso hurbil dago

Zugarramurdi nabaritzen da Kantauri Itsasoa hurbil dagoela.

Udan itsasoaren eta euskal eta frantziar hondartzaren usaina nabaritzen dira.

Gure arbasoek lurra lantzen zuten eta animaliak hazten zituzten.

Gauetz pertsona batzuek
kontrabandoa egiten zuten.

Kontrabandoa gauzak leku batetik bestera
baimenik gabe edo zergarik ordaindu gabe
eramatea da.

Pertsona batzuek muga zeharkatzen zuten
produktuak ezkutuan eramateko.
Adibidez, tabakoa, kafea edo oihalak
ezkutuan eramaten zituzten
inor konturatu gabe saltzeko.

Beharragatik egiten zuten.
Pobrezia handia zegoen garaietan
bizirik irauteko modu bat zen.

Maitemintzen duten paisaiak

Herriko bizilagunek diote
Zugarramurdi izenak zerikusi handia duela
zuhaitz batzuekin,
adibidez, zumarrekin, hurritzekin eta erramuekin.

Hemen paisaia oso polita da.
Muinoak biribilak dira
eta larreetan behi eta ardi asko daude.

Inguruan animalientzako bazkaleku zabalak
eta pagadi ugari daude.

Bazkalekuak animaliak jan egiten duten zelaiak dira.

Zonalde honetako geografia

Baztango bailarak
gure herria ia osorik inguratzen du,
baina ekialdeko mugan
Urdazubi herria dago.

Gure baserriak
6 kilometro karratuko eremuan banatuta daude.
Herrian 4 auzo daude:
Azkar, Madaria, Etxartea eta Olasur.

Zugarramurdiko zonaldean
artzaintza eta abeltzaintza oso garrantzitsuak dira.

Abeltzaintza animaliak haztea da
lurra lantzeko edo janaria lortzeko,
adibidez, behiak, ardiak, ahuntzak,
zaldiak edo txerriak haztea.

Artzaintzak eta abeltzaintzak lana emateaz gain,
paisaia zaintzen
eta natura babesten laguntzen digute.

Historia pixka bat

Zugarramurdiri buruz idatzitako lehen dokumentua 1154. urtekoa da.

Dokumentu honetan Urdazubiko San Salvatore Monasterioko baserri bati buruz hitz egiten da.

Argazki honetan Urdazubiko San Salvatore Monasterioaren fatxada ikus dezakezu.

Zugarramurdiko historiari buruz gehiago jakiteko egin klik esteka honetan:
[Zugarramurdiko historia](#)

5. Ezagutu ezazu Zugarramurdi

Turismoa Zugarramurdin

Zugarramurdin oraindik
lehen sorgintzat hartutako
emakumeen etxeak daude.

Badira haiek zeharkatzen zituzten bideak ere.
Eta akelarreak ospatzen zituzten
kobazuloak ere bai.

Zugarramurdin haien historia gogoratu
eta besteekin elkarbanatu nahi dugu.

Urtero, milaka pertsona
etortzen dira Zugarramurdi bisitatzer.

Pertsona horiek
gure altxor maiteenak ezagutzera datoz:
Zugarramurdiko Lezea eta Sorginen Museoa.

Gure herritik hurbil
Baztango Donejakue Bidea pasatzen da.
Lehen, bide honek
Baiona eta Iruñea lotzen zituen.

Donejakue Bidea oso ibilbide ospetsua da.
Bidea Galiziako

Santiago de Compostela hirira iristen da.
Donejakue Bidea egiten duten pertsonen
erromesak deitzen zaie.

Ibilaldi lasai bat

Sekretu bat kontatu nahi dizugu.
Ez izan presarik kobazulora iristeko.
Zugarramurdik bere kaleetatik
lasai-lasai ibilaldi bat egitea merezi du.

Horrela etxe tradizionalak,
armarridun etxeak eta eraikinen xehetasunak
patxadan begiratu ahal izango dituzu.

Eraikin horiek guztiek
hemen bizi diren pertsonen historia,
kultura eta izaera kontatzen digute.

Asko maite ditugu eta ongi zaintzen ditugu
zonalde honetako etxe tipikoak.
Fatxadak harriz eta egurrez eginak dira.

Etxeak handiak dira, kaleak harrizkoak dira,
eta balkoiak lorez beterik daude.
Guzti horrek Zugarramurditik
poliki ibiltzera gonbidatzen gaitu.

Lasai begiratu, sentitu eta imajinatu dezakezu
nola bizi zen hemen jendea duela 400 urte.

Agian, etxe baten atarian
erramu-adar bat ikusiko duzu.
Euskal kondairek diote
erramuak espiritu gaiztoak uxatzen dituela.

Ibilaldiaz gozatzea espero dugu.

Zugarramurdiko Turismo Bulegoa

Zugarramurdiko Turismo Bulegoa ezagutzeko
sartu esteka honetan:

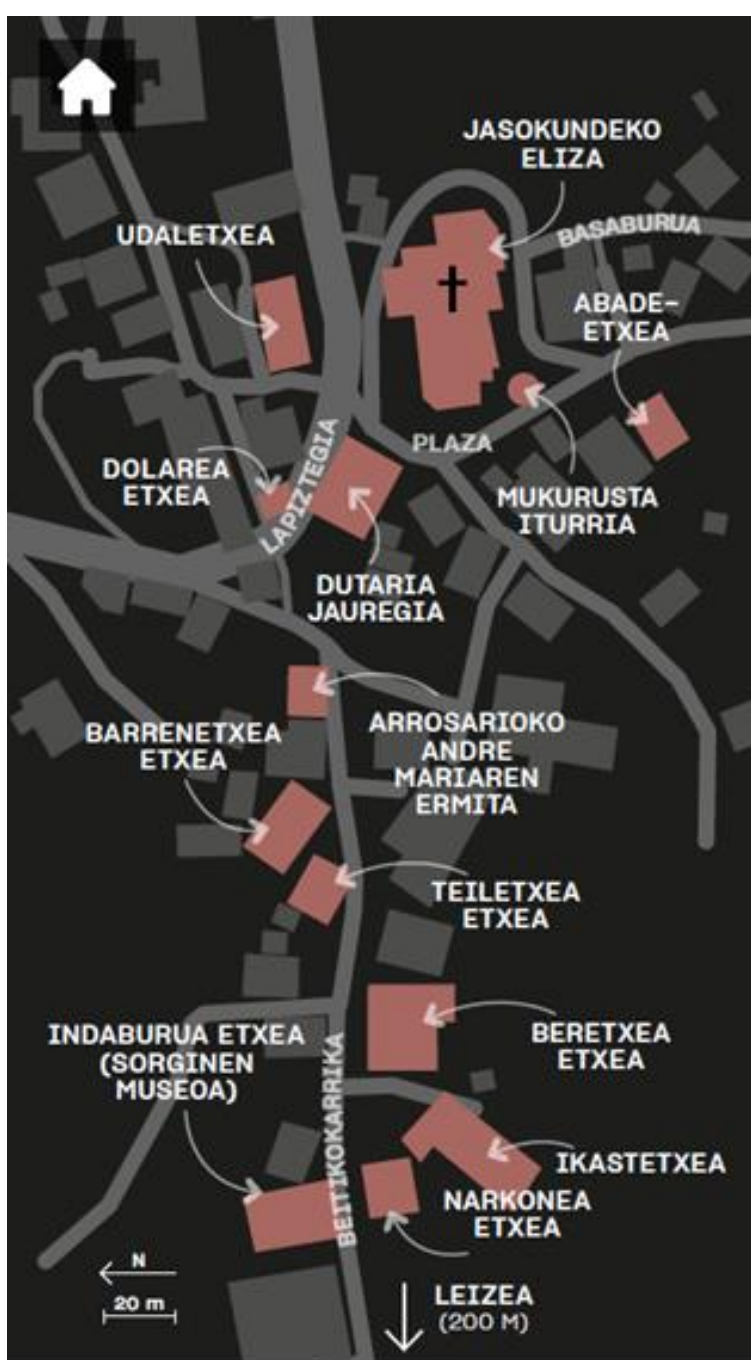
[Zugarramurdiko Turismo Bulegoa](#)

Mapa de Zugarramurdiko mapa

Irudi honetan

Zugarramurdiko mapa ikus dezakezu

herriko lekurik garrantzitsuenekin.

¿Qué puedes ver en Zugarramurdi?

Atal honetan

Zugarramurdin bisitatu ditzakezun
tokiei buruz hitz egiten dizugu.

→Jasokundeko Andre Mariaren eliza

Eliza herriaren gainean dago,
oso leku berezi batean.

Eliza hau 1781 eta 1784 urteen artean
eraiki zuten.

1793. urteko Konbentzio Gerran
sute batek eliza suntsitu zuen.

XIX. mendearen erdialdean,
hau da, 19. mendearen erdialdean,
eliza berriz eraiki zuten.

Eliza berezia da erretaula polit batzuk dituelako
eta oraindik jarlekuak gordetzen dituelako.

Erretaula bat elizetan jartzen den
egitura bat da.

Apainduta egoten da
eta aldarearen atzean jartzen da.

Normalean egurrezkoa edo harrizkoa izaten da
eta irudi erlijiosoak ditu.

Jarlekua elizetan jartzen den
eserleku edo banku bat da.
Jendeak mezan zehar
bertan esertzeko edo belaunikatzeko erabiltzen du.

Eliza honetan herriko familia bakoitzak
bere jarleku propioa zuen.
Familia zenbat eta garrantzitsuagoa izan,
orduan eta gertuago zegoen bere jarlekua aldaretik.

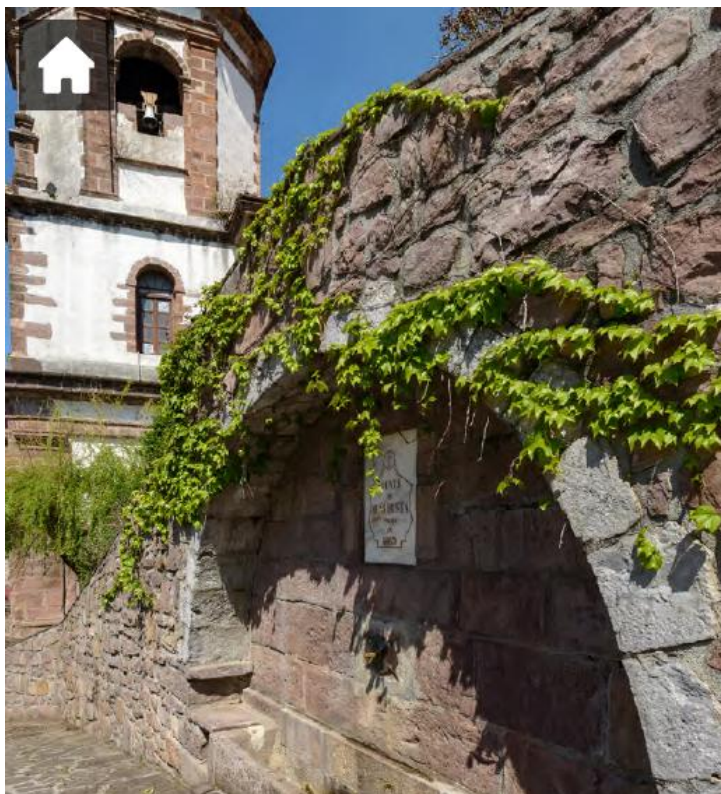
Gaur egun ere
familia horien jarlekuen taulak gordetzen dira.

→Mukurusta iturria

Jasokundeko Andre Mariaren elizaren ondoan
Mukurusta iturria dago.

Iturriaren goiko aldean
arku biribil bat ikus dezakezu.

Iturrian irakurri dezakezu
ura herrira noiz iritsi zen.
Ura Zugarramurdira
1869. urtean iritsi zen.

→ Abade-etxea

Abade-etxea 1729. urtekoa da.

Fatxadan Urdazubiko San Salbatore abadiako armarrria ikus dezakezu.

Lehen, armarrria urdin kolorearen gainean margotuta zegoen.

Armarrian bastoi luze eta okertu bat, alderantziz dagoen ilargi bat eta 8 puntako izar bat ikus ditzakezu.

→ Dutaria Jauregia

Dutariako Jauregia

Zugarramurdiko eraikin oso garrantzitsu bat da.

Dutaria familiak eraikin hau

1857. urtean eraiki zuen.

Eraikin hau Urdazubiko indiano-etxeen antzekoa da.

Urdazubi Zugarramurdi ondoan dagoen herria da.

Indianoak duela 100 urte

Ameriketara bizimodu hobe baten bila joan ziren

eta aberastasun askorekin itzuli ziren pertsonak dira.

Indiano-etxeak pertsona horiek

Amerikan lortu zuten diruarekin

eraiki zituzten etxeak dira.

Begiratu ongi jauregiaren fatxada.

Honakoa ikus dezakezu:

- Iskinetako harriek kolore gorrixka dute.
- Balkoiak lorez beteta daude.
- Barroko estiloko 2 armarri handi daude.

→ Dolarea Etxea

Etxe honen fatxadan
harriz egindako armarri handi bat dago.

Armarria landareekin apainduta dago.
Armarriaren barruan ikus daitezke:

- Gipuzkoako armak.
- Errege baten irudia.
- Xake-taula baten itxura duen marrazkia, hemengo armarrietan ohikoa dena.

→ Arrosarioko Andre Mariaren Ermita

Ermita hau kapera txiki bat da
eta etxe bati itsatsita dago.

XVI. mendean,
hau da, 16. mendean eraiki zuten.

Sara herrian dauden
otoizleku txikien antzekoa da.
Sara herria Zugarramurditik gertu dago.

→ Barrenetxea Etxea

Barrenetxea etxea

Beheitiko Karrika paseoan dago.

Etxe honetan Graciana de Barrenetxea izeneko emakumea bizi zen.

1610. urtean Inkisizioak emakume honi sorgin izatea leporatu zion.

Inkisizioak emakumea epaitu eta zigortu egin zuen akelarreko erregina zela ziotelako.

→Teiletxea Etxea

Teiletxea etxeko zatirik garrantzitsuenetako bat bere ataripe biribildua da.

Hemen ataripe honi gorape esaten zaio.

Atariak 2 kontrahorma ditu,
bat alde bakoitzean.

Kontrahorma bat etxea sendoagoa izan dadin eta pisuarekin ez erortzeko horma nagusiari atxikitutako horma txiki bat da.

Ataripea etxeko ate nagusira sartzeko estalitako espazioa da.

→ Beretxea Etxea

Beretxea etxea 1793. urtean gertatu zen sutean erre ez zen etxe bakarra izan zen.

Etxe hau herri-arkitekturaren adibide ona da.

Herri-arkitektura herri bateko pertsonak urte askotan beren etxeak eraikitzeko erabiltzen duten modua da.

Beretxea etxeak

3 solairu eta ganbara bat ditu.

Goiko solairuaren egitura egurrezkoa da.

Erdiko leihoen artean armarri bat dago.

Armarri horretan ikus ditzakezu:

- Kasko bat.
- Aingeru bat haur batzuekin.
- Xake-itxura duen marrazki bat.

→Indaburua Etxea

Gaur egun, Indaburua etxean
Sorginen Museoa dago.

XVIII. mendean,
hau da, 18. mendean,
etxe hau Nicolasa de Bordarena zen.

Nicolasaren senarra
Juan Bautista de Dutari zen,
herriko merkatari aberats bat.

Juan hil zenean
Nicolasa Sienako Santa Katalinaren
domingotar komentuan sartu zen.
Bere etxea oparitu zuen eta ospitale batean bihurtu zuten.
Ondotik neskatoen ikastetxe ere izan zen..

1793. urtean,
Konbentzio Gerran zehar,
eraikina suntsitu egin zen.

→ Narkonea Etxea

Narkonea etxeak historia luzea dauka.

Bere izena Navarcorena etxe zaharretik datorkio.
Izen hori 1616. urteko dokumentuetan agertzen da.

Dirudienez, gizon batek etxea
XVI. mendean eraiki zuen,
hau da, 16. mendean edo agian lehenago.

Ikus dezakezunez,
etxe hau oso zaharra da
baina oraindik zutik dago.

6. Zugarramurdiko Lezea

Zugarramurdiko Lezerako sarrerak erosi

Zugarramurdiko Lezerako sarrerak erosteko sakatu esteka honetan:

[Zugarramurdiko Lezerako sarrerak](#)

Zalantzaren bat baduzu,
deitu Zugarramurdiko Lezera.
Bertako telefono zenbakia 948 59 93 05 da.

Lezeko Sarrera

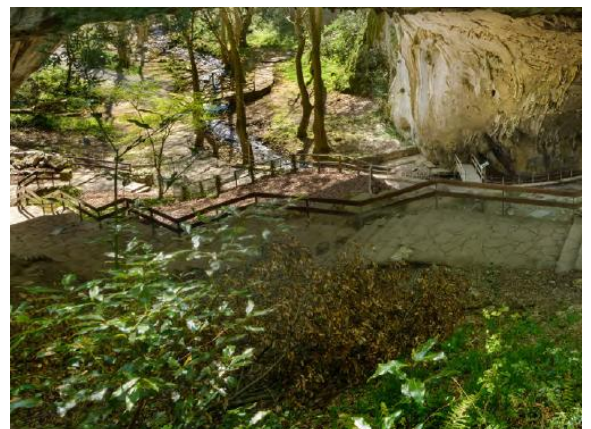
Zugarramurdiko Lezeari
Sorginen Lezea ere esaten zaio.

Zugarramurdiko Lezera iristen zarenean,
sarrera handi bat ikusiko duzu.

Sarreratik pasatzean,
eskailera batzuetatik jaitsiko zara.

Eskailera amaitzean
leize handi bat ikusiko duzu.
Bertan orain dela urte asko
gertatutako historia sentitu ahalko duzu.

Sorginen Lezea
gure historiaren bihotza da.

Lezearen neurriak

Hauek dira lezearen neurriak:

- 120 metro luze.
- 12 metroko zabalera sarreran.
- 22 eta 26 metro arteko zabalera muturretako batean.
- 10 eta 12 metro bitarteko altuera.

Goian ere 2 galeria txikiago daude.

Lezeko giroa

Oinez zoazenean
harriaren oihartzuna entzun dezakezu.

Argia barruan sartzen da
eta leze osoa argitzen du.

Hezetasunak, goroldioak eta basoko landareek
giro magikoa sortzen dute.

Ama lurra

Leku hau Ama Lurraren barrualdea bezalakoa da.

Hemen sakratua eta ohikoa dena
nahasten dira.

Duela milaka urte
leku honetan jendea bizi zen.

Lehen, jendeak esaten zuen
leze honetan akelarreak egiten zirela.

Akelarreak herriko jendeak
egiten zituen festak ziren.

Inkisizioak esan zuen
akelarre horiek deabruarekin hitz egiteko errituak zirela.

Kontrabandistek ere kobazulo hau erabili zuten
ezkutatzeko eta beren gauzak gordetzeko.
Hau Frantziako muga zeharkatu aurretik egiten zuten.

Infernuko erreka

Infernuko Erreka leze barrutik pasatzen den erreka txiki bat da.

Milaka urtez,
errekak eta beste faktore batzuek
kobazuloari gaur egun ikusten diogun
forma eman diote.

Historiaurrea ezagutzeko bidaia

Historiaurrea historiako garairik zaharrena da.

Idazkera asmatu aurreko garaia da.

Historiaurrean pertsonak leizeetan bizi ziren.

Zugarramurdiko Lezean

oso aztarna zaharrak aurkitu dituzte, adibidez:

- Labanak, geziak edo tresnak egiteko erabiltzen ziren suharri-xaflak.
- Historiaurreko zeramikazko aztarnak.

Lezearen geologia

Geologia Lurra aztertzen duen zientzia da, adibidez, harriak, mendiak eta lezeak.

Uste dugu leze honek 43 mila urte baino gehiago dituela.

Lezea horrela sortu zen:

- Mendiak mugitu egin zirelako.
- Harria kareduna delako, hau da, kaltziozko harria delako.
- Milaka urte lehenago izotz eta urtze prozesuak egon zirelako.
- Infernuko Errekako urak harria pixkanaka higatu duelako.

Seinaleztatutako ibilbideak

Zugarramurdiko Lezea bisitatzeko,
kotxea herrian utzi behar duzu
eta lezeraino oinez joan behar zara.

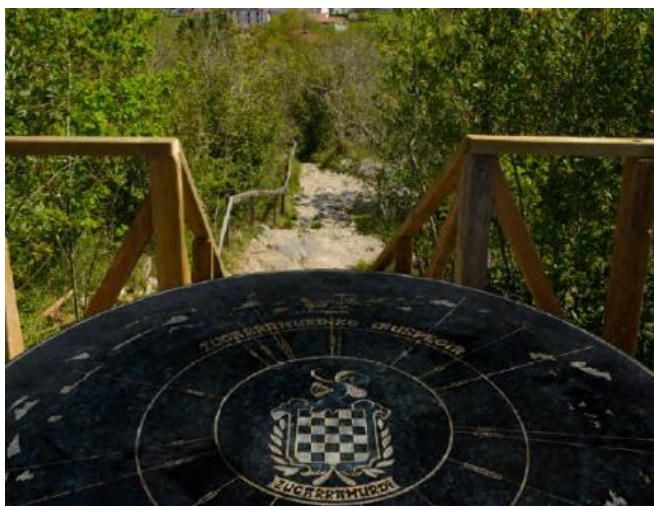
Ibilbide hau gutxi gora behera
10 minututan egin dezakezu.

Hemen dituzu herritik leizeraino ibiltzen joateko
jarraitu behar dituzun pausoak:

1. Utzi kotxea herrigunean.
2. Hartu Zugarramurdi eta Sara lotzen dituen
bide zaharra.
10 minututan kobazuloaren zonaldera helduko zara.

3. Zonalde honetan sarrerako leihatilatik pasako zara.
Bertan egin ditzakezun ibilbideen berri emanen dizute..

Logroñoko Fede Autoa

XVII. mendean,
hau da, 17. mendean,
Hemengo bizilagunak
lurrak ematen zienetik bizi ziren.

Haien bizitza naturara, jakinduriara
ohituretara eta mundu magikora lotuta zegoen.
Mundu magiko hau batez ere,
paganismoarekin erlazionatuta zegoen,
hau da, erlijiorik gabeko sinesmenekin.

1610. urtea
oso urte iluna izan zen gure historian.

Urte horretan
Logroñoko Fede Autoa gertatu zen.

Logroñoko Fede Autua

juizio publiko bat izan zen
non Inkisizioak 40 auzokide baino gehiago
sorgin izateagatik epaitu zituen.

Azkenean, 11 pertsona zigortu zituzten
eta sutan erretzera kondenatu zituzten.
Haien ustezko delitua
akelarreak egitea izan zen.

Kondairak dio akelarreak
erdi gizon eta erdi aker den
figura mitologiko batek zuzentzen zituen bilerak zirela.
Figura mitologiko honek **Aker** du izena.

Akelarre hauek Berroskoberro belardian
eta Zugarramurdiko Lezean egiten ziren.

Apoaren kondaira

Apoaren kondairak dio
pertsona bat akelarre batera
joaten zen lehen gauean
deabruak apo bat ematen ziola.
Pertsonak apo hori sukaldean ezkutatzeko zuten,
sorginak ez zirenek ikus ez zezaten.

Apoa bere kabuz ateratzen zen
eta sorginari hurrengo akelarrea
noiz eta non izango zen esaten zion.

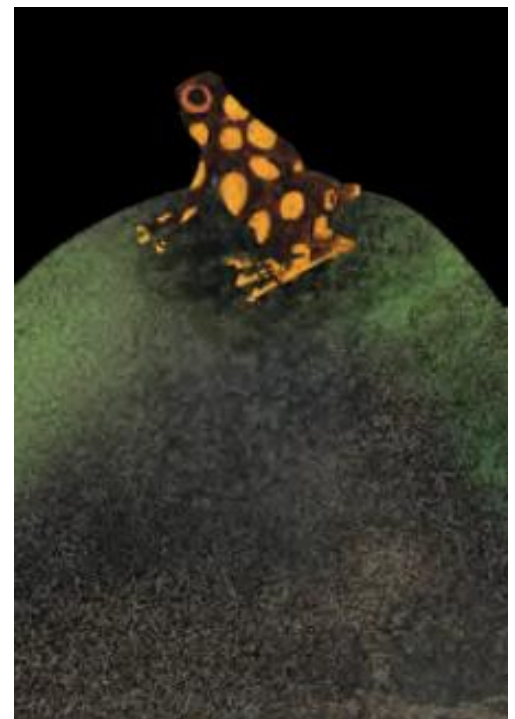
Akelarre asko Zugarramurdiko Lezean egin ziren.

Orduan, sorginak apoa jotzen zuten
eta isuritako likidoa bere gorputzetik zabaltzen zuten,
adibidez, eskuetatik, izterretatik eta besapeetatik.

Bitartean, honako hau erreztatzen zuten:
Hemendik akelarrera,
sasi guztien gainetik,
hodei guztien azpitik,
hau esan eta gero hegaka
ailetzen ziren Lezera.

Ondoren, emakumeek
lezean zehar igarotzen den Infernuko Errekan
eskuak garbitzen zituzten.

.

7. Sorginen Museoa

Erosi Sorginen Museorako sarrerak

Sorginen Museorako sarrerak erosteko,
egin klik esteka honetan:

[Sorginen Museorako sarrerak](#)

Zalantzaren bat baduzu,
deitu Sorginen Museora.

Museoko telefono zenbakia 948 59 90 04 da.

Oroimenari egindako omenaldia

Oroimena orain dela urte asko gertatutako gauzak gure memorian gordetzea da.

Museo hau denboran zehar
bidaia bat egitea bezala da.

Horregatik museoa
oroimenari eta orain dela urte asko gertatutakoari
egiten diogun omenaldia da.

Museoan modu serio batean ezagutuko duzu
izaki mitologikoen mundua,
medikuntzarako erabiltzen ziren landareak
eta antzinako errituak.

Sorginen Museoan
duela 400 urte baino gehiago
Xareta eskualdean gertatutakoa azalduko dizugu.
Zugarramurdi Xareta eskualdearen barruan dago.

Eskualde bat lurralde baten **zati bat** da.
Eskualdeak bere izen propioa izan ohi du
eta bertan herri edo hiri batzuk sartzen dira.

Iraganetik ikastea

Gogoratu **iragana**

orain dela urte asko gertatutakoa dela.

Museoa Indaburua Etxean dago.

Etxe hau ospitalea eta komentu bat izan zen

XVIII. mendean,

hau da, 18. mendean.

Museoan Europan sorginkeria-prozesua

nolakoa izan zen azaltzen dizugu.

Garai horretan

hemen bizi zen jendearen bizitza

nolakoa zen ere kontatzen dizugu.

Sorginen Museoa

sorgintzat hartu zituzten pertsonen

egindako omenaldi bat da.

Batez ere, emakumeak epaitu zituzten.

Pertsona hauek

jendearen aurreiritzi eta beldurrengatik

epaitu zituzten.

Museo honekin iraganean gertatu zena ezagutzea

eta horretatik ikastea nahi dugu.

Zentzumenentzako esperientzia bat

Zentzumenak gure gorputzak
kanpoko mundua ezagutzeko dituen tresnak dira.
Adibidez, ikusmena, entzumena eta ukimena.

Sorginen Museoan zehar egingo duzun ibilbidea
dibertigarria eta ulertzen erraza da.
Zentzumenak erabiliko dituzu ikasteko.

Museoan audioak eta bideoak,
pantaila interaktiboak
eta garai horretako giroa gogorarazten duen
dekorazioa daude.

Museoak 3 solairu ditu.
Ibilbidea beheko solairuan hasten da
eta gorantz doa.

Bideoak gaztelaniaz, euskaraz,
frantsesez eta ingelesez daude.

Museoan ikusiko dituzun testuak
gaztelaniaz eta euskaraz idatzita daude.
Baina testuak frantsesez edo ingelesez nahi badituzu,
eskatu guri eta emango dizkizugu.

Azken gelan Gustav Henningsen ezagutuko duzu.
Munduan sorginkeria gaiei buruz
gehien zekien pertsona izan zen.

1. Solairua

Museoko bisita hastean

María Ximildegiri buruzko bideo bat ikusiko duzu.

Bideoan emakume hau herrira nola iritsi zen
eta sorginkeriaaren historia nola hasi zen azaltzen da.

Beste gela batean

Fray León de Aranibar ezagutuko duzu.

Urdazubiko Monasterioko abade bat izan zen.

Fray Leonek Inkisizioari esan zion

Zugarramurdin akelarreak egiten zirela.

Inkisizio prozesua

Garai horretan jende askok uste zuen
sorgin guztiak harrapatu behar zirela.

Bibliak honako esaldi hau dio:

Ez utzi sorginik bizirik.

Inkiszioak landare sendagarriari buruz
eta haurdunaldiari buruz
asko zekiten pertsonak
sorginak izateagatik epaitu zituen.

Sorginen Museoko gela ezberdinetan
Inkiszioa zer zen eta nola funtzionatzen zuen
azaltzen dizugu.

Honako hau ere azalduko dizugu:

- Juizioak nolakoak ziren.
- Fede Auto bat zer zen.
- 1609 eta 1614 urteen artean Zugarramurdi
gertatu zena.

Aurrerago Fede Auto bat zer den azalduko dizugu.

Museoaren parte honetan Inkiszioak
Xareta zonaldean zer egin zuen ezagutuko duzu.

Museoan ezagutuko dituzu:

- Inkisidoreek egin zituzten bidaiak.
- Sorgin izateagatik salatu zituzten pertsonak.
- Juan del Valle Alvaradok
eta Alonso Becerrak Zugarramurdira egin zituzten bisitak.
2 pertsona hauek Inkisizioaren buruak izan ziren.
- Lehenengo atxiloketak.

Hau guztia epaiketa oso gogor
eta triste batean amaitu zen.

Juizio horri **Logroño**ko **Fede Autoa** deitzen zaio.

Juizioa 1610eko azaroaren 7 eta 8an egin zen.

Juizio honetan

11 pertsona sutan hil zituzten.

Horietatik 5 pertsona hilda zeuden jada

eta horregatik haien ordeztuak,

haien izena zuten panpinak erre zituzten.

Beste 42 pertsona modu ezberdinetan zigortu zituzten.

Hau sorginkeriaren historiako

epaiketarik ezagunenetakoa bat izan zen.

2. Solairua

2. solairuan zonaldeko jendeak

lurrarekin, naturarekin eta tradizioekin duen harremana

ezagutuko duzu.

Unibertso mitologikoa

Museo honetan
zonaldeko izaki mitologikoak ere ezagutuko dituzu,
adibidez, Mari, Basajaun eta Lamiak.

2 ukipen-pantailen bidez
gai honi buruz zenbat dakizun
erakutsi ahal izango duzu.

Nafarroako mapa batean
ipuin eta kondairarik ospetsuenak ikusiko dituzu.

Emakumeen jakinduria

Zugarramurdi eta inguruko emakumeek
landareekin eta errituekin
gaixotasunak sendatzen zituzten.

Batzuetan jendeak
hori sorginkeriarekin nahasten zuen.

Museo honetan
akelarreari buruzko bideo bat ikusiko duzu.
Akelarrea jai baten moduan
eta amets arraro baten moduan erakusten da.

3. Solairua

Henningesen aurkikuntza

Museoko 3. solairuan

Gustav Henningsen eta bere emaztea Marisa Rey ezagutuko dituzu.

Gustav Henningsen sorginkerari buruzko ikerlaririk handiena da.

Gustav Henningsenek

Salazarren paperak aurkitu zituen.

Paper horiek oso garrantzitsuak izan ziren

Nafarroako sorgin-ehiza ikertzeko.

Gustav Henningsenek

El abogado de las brujas liburua idatzi zuen.

Liburu hau inspirazio bat izan zen

beste pertsona batzuek

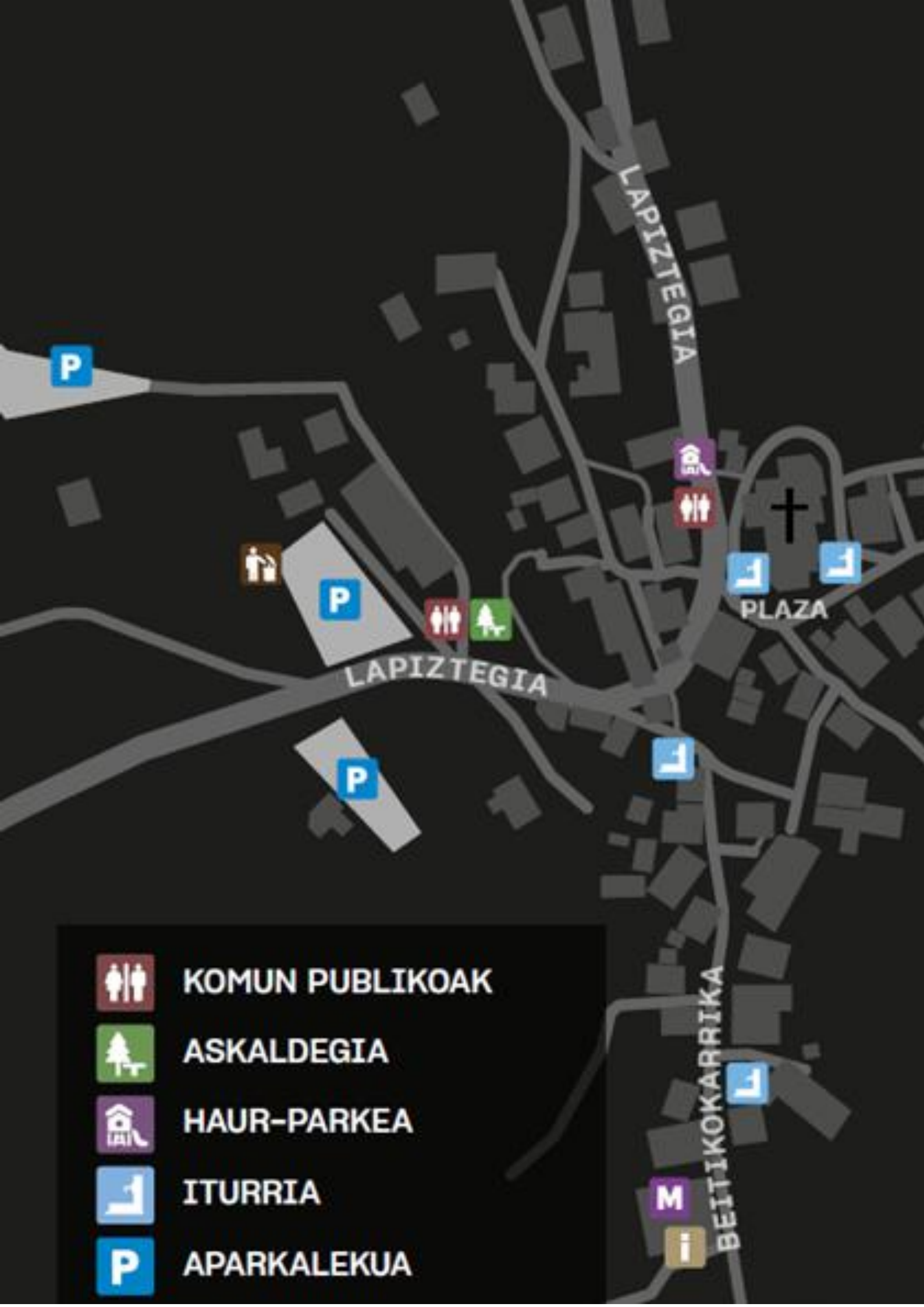
literatura, arte eta zientziako beste lan batzuk egiteko.

8. Informazio praktikoa

Mapa honetan Zugarramurdira etortzeko informazio praktikoa ikus dezakezu.

KOMUN PUBLIKOAK

ASKALDEGIA

HAUR-PARKEA

ITURRIA

APARKALEKUA

Gastronomia

Zugarramurdiko Lezea bisitatu eta herritik paseo bat eman ondoren, hemen bazkaltzera gelditu zaitezke.

Zugarramurdin eta Xareta eskualde osoan, janaria lurraren eta tradizioaren zapore eta usainen festa bat da.

Frantzia Zugarramurditik oso gertu dagoenez, gure platerak Frantziako sukaldaritzarekin ere harremana dute.

Gure produktu garrantzitsuenak hauek dira:

- Bildotsa, hau da, ardiaren kumea.
- Txuleta.
- Onddoak sasoia denean.
- Ehiza-haragiak.
- Ahatekiak.

Postrerako, gaztanbera edo ardi latxaren gazta ondua probatzea gomendatzen dizugu. Gaztanbera gaztelaniaz cuajada da.

→ Zikiro Jatearen jaia

Urtero, abuztuaren 18an
Zugarramurdiko Lezean
Zikiro Jatearen jaia ospatzen da.

Argentinatik duela 100 urte baino gehiago
heldu zen festa tradizionala da.
Otordu nagusia bildots errea da.

Bildotsa salda batekin
eta piperrada goxo batekin zerbitzatzen da.

→ Zonaldeko jatetxeak

Zonalde honetan non jan dezakezun jakiteko egin klik esteka honetan:

[Zugarramurdin non jan](#)

→ Ostatuak

Zugarramurdin eta Xareta eskualdean lasaitasuna, edertasuna eta erosotasuna aurkituko dituzu.

Urtero familiak, bikoteak eta lagun taldeak etortzen dira bisitan.

Zonalde honetan ostatu mota asko daude:

- Landa-etxeak.
- Landa-hotelak.
- Turismo-apartamentuak.
- Aterpetxeak.

→ Baserri batean lo egitea

Imajinatzen duzu duela 400 urte
sorginak bizi ziren etxe batean lo egitea?

Baserri handi hauek
harrizkoak eta egurrezkoak dira.
Barrutik beroak eta oso atseginak dira.

Baserri hauek
garai hartako arkitektura tradizionala mantentzen dute.

→ Magia gauza txikietan dago

Gaur egun magia
gauza txikietan aurkitzen da, adibidez:

- Gaua heltzen denean
sutan dabilen egurraren hotsa entzutean.
- Leiho batetik begiratzean
eta bakarrik naturaren soinuak entzutean.
- Lasai gosaltzean
eta pottokak zelai berdeetan bazkatzen ikustean.
Pottokak euskal mendietan
aske bizi diren zaldi txikiak dira.

Hemen zure etxean baino hobeto sentituko zara.

→ Zonalde honetako ostatuak

Zonalde honetan non lo egin dezakezun jakiteko
egin klik esteka honetan:

[Zugarramurdin non lo egin](#)

Agenda kulturala

Ez du axola urteko zein garaitan etortzen zaren.
Zugarramurdin eta Xareta eskualdean
beti dago zerbait egiteko.

Honako jarduera hauetaz gozatu ahalko duzu:

- Kultura.
- Jaiak.
- Gastronomia.
- Kirol jarduerak.
- Bisita gidatuak.

Agenda kulturala ezagutzeko
klikatu esteka honetan:

[Agenda - Zugarramurdiko web orri ofiziala](#)

→ Herriko festak

Abuztuaren 14tik 18ra

Zugarramurdiko festak ospatzen dira.

Jai hauek Jasokundeko Andre Mariaren omenez egiten dira.

Jai hauetan Zikiro Jate ospetsua egiten da.

→ Lezeen eguna

Martxoan Lezeen Eguna ospatzen da.

LURPEA elkarteak antolatzen du.

LURPEAk Nafarroako, Gipuzkoako, Bizkaiko,

Lapurdikoko eta Nafarroa Beherako

8 kobazulo biltzen ditu.

Kobazuloen Egunean

hezkuntza eta aisialdi jarduerak egiten dira.

Egun berezi hau aukera ona da

lur azpiko mundua ezagutzeko.

Lur azpiko mundu horri

seigarren kontinentea esaten diote.

Turismo kontzientea

Zugarramurdin turismo arduratsua nahi dugu

Zugarramurdin turismoa
kontzientea eta jasangarria izatea nahi dugu.
Jasangarria da naturari kalterik ez egitea.

Turismoak ondare naturala eta kulturala
errespetatu behar ditu.

Ondarea herri edo herrialde batek
garrantzitsutzat hartzen duen
eta gorde nahi duen guztia da.

Zugarramurdin zure oporretaz gozatzea,
esperientzia berriak bizitzea
eta pertsona guztion artean
paisaiak zaintzea nahi dugu.

Planeta zaintzea guztion ardura da.

Turismo arduratsurako aholkuak

Aholku hauek eman nahi dizkizugu
turismoa modu arduratsuan egin dezazun.

Ez joan jendez gainezka dauden tokietara.
Horrela, bisitarien eta herriko bizilagunen arteko
elkarbizitza
hobea izango da.

Kontuz ibili suarekin.

Aparkatu bakarrik baimendutako tokietan.
Ez itxi zure kotxearekin
etxeetara doazen bideetako sarrerak.

Ongi prestatu
zure ibilaldi eta txangoetarako.

Ez sortu zaborrik.
Zaborra sortzen baduzu,
eraman dagokion tokira.

Naturako soinuak errespeta itzazu.
Ez egin beharrezkoa ez den zaratarik.

Ongi prestatu zure irteera.
Informatu zaitez leku bakoitzak zer eskaintzen duen.
Ahal baduzu, ez bidaiatu denboraldi gorenean.

Zaindu ezazu ingurunea
zure etxea balitz bezala.

Erosi modu arduratsu batean
eta bertako produktuak
kontsumitu.

Gai honi buruz gehiago jakiteko
egin klik esteka honetan:

[Zugarramurdiko turismoari buruzko sentsibilizazioa](#)

9. Ezagutu Xareta eskualdea

Atal honetan eskualde honetan ezagutu ditzakezun beste leku batzuk kontatzen dizkizugu.

Xareta eskualdea

Sentimendu bati ezin zaio mugarik jarri.
Xareta eskualdeko herriek
paisaia bera, hizkuntza bera
eta denborarekin bizirik jarraitzen duten
kultura eta ohitura berak
elkar banatzen dituztela sentitzen dute.

Xareta eskualdeak
80 kilometro karratuko zabalera dauka.
4 herri osatzen dute Xareta:

- Nafarroan dauden
Zugarramurdi eta Urdazubi herriak.
- Akitanian, hau da, Frantzian dauden
Sara eta Ainhoa herriak.

Historia elkarbanatu bat 4 herriren artean

4 herri hauek

2 herrialde ezberdinetan daude:

Espainian eta Frantzian.

Hala ere hizkuntza bera dute,
gerra berak bizi izan dituzte,
atzerriko okupazio berdinak jasan dituzte
eta muga politikoak izan dituzte.

Horregatik Zugarramurdiko, Urdazubiko,
Sarako eta Ainhoako jendea
elkarri oso lotuta sentitzen da.

Herritarrek honako hauek elkar banatzen dituzte:

- Paisaiak.
- Oroitzapenak.
- Bere mitologia propioa.
- Antzeko arkitektura.
- Itsasoa gertu izatea.
- Donejakue Bidearen zati bat.
- Bere kultura,
dantzan, musikan eta herri kirolekin adierazten dena.

Xareta hitzak euskaraz
zuhaitzez betetako lurra esan nahi du.
Eskualde honetan ikus ditzakezu:

- Pago eta haritz basoak.
- Iratzez beteriko lursailak.
- Arto soroak.
- Palmera tropikalak.
- Kalak.
- Lorez beteriko balkoiak.

Xaretari buruz gehiago jakiteko
egin klik esteka honetan:

[Turismoa Xaretan](#)

Urdazubi herria

Herri honen historia Donejakue Bidearekin
eta San Salvatore monasterio zaharrarekin lotuta dago.

Urdazubi izenak, edo Urdax gaztelaniaz,
ura eta zubia esan nahi du.

Herritik ibiltzean erraza da
erdi aroko zubietan
eta kanaletik pasatzen den
uraren hotsa entzutean magia sentitzea.

Herri lasai honetan
Pedro de Axular jaio zen.
Pedro Axular euskal literaturan
oso idazle garrantzitsu bat izan zen.

Herriko etxe batzuk
bereziak dira haien arkitekturagatik.
Jauregi handi batzuk ikus daitezke.
Jauregi hauek XVIII. eta XIX. mendeetan,
hau da, 18. eta 19. mendeetan.
Amerikara joandako pertsonak eraiki zituzten.

Pertsona hauek Amerikan
diru asko irabazi zuten
eta Urdazubin etxe handi hauek eraiki zituzten.

Urdazubiri buruz gehiago jakiteko
egin klik esteka honetan:

[Turismoa Urdazubin](#)

→Zer ikus dezakezu Urdazubin?

Ikaburuko lezea

Urdazubi inguruan
oso bisita berezia egin dezakezu lur azpian.
Zugarramurdiko Lezeaz gain,
beste 2 leze bisitatu ditzakezu oso gertu.

Horietako leze bat
Urdazubin dagoen Ikaburuko Lezea da.

Kobazulo hau **aztarnategi bat** da
eta **Goiz Paleolitoko** garaikoa da.

Aztarnategi bat duela milaka urte
han bizi ziren pertsonen aztarnak aurkitu diren
leku bat da.

Goiz Paleolitoa

duela 40 mila urte gertatu zen
historiaurreko etapa bat da.
Garai horretan pertsonak kobazuloetan bizi ziren.

Denborarekin Urtxume ibaiak
Ikaburuko Lezea sortu zuen.

Leze barruan honako hauek ikus ditzakezu:

- **Estalaktitak.**

Kobazuloetako sabaitik zintzilik dauden
harri forma luzeak dira.

Tantaz tanta sortzen dira
urak dituen mineralak arroketatik pasatzen direnean
eta harrizko marka txiki bat uzten dutenean.
Urteak pasatzean
marka hori handitu egiten da
estalaktita bihurtu arte.
Milaka urte behar dira estalaktitak sortzeko.

- **Estalagmitak.**

Lurrean sortzen diren harri formak dira
eta behetik gorantz hazten dira.

- Estalaktitek eta estalagmitek sortutako
forma bereziak.
Adibidez, medusa formak edo gortina modukoak.

Urdazubiko Lezeei buruz gehiago jakiteko
egin klik esteka honetan:

[Ikaburuko Lezea](#)

San Salvatore monastegia

San Salvatore monastegia

XI. mendean sortu zen,

hau da, 11. mendean.

XII eta XIII. mendeetan zehar,

hau da, 12 eta 13. mendeetan zehar,

monastegiak indar handia zuen

gizartean, ekonomian eta politikan.

Monastegiak burdinolak kontrolatzen zituen.

Burdinolak burdina urtzeko lekuak ziren.

Burdina erramintak egiteko erabiltzen den material gogor bat da eta meatzeetatik ateratzen da.

Hemen lantzen zuten burdina

Bizkaiko meatzeetatik ekartzen zen.

Gaur egun,

monasterioko eliza XVII. Mendekoa da,

hau da, 17. mendekoa.

Monasterioaren lehen solairuan

Monasterioko Bideak izeneko erakusketa

ikus dezakezu.

Erakusketa honek monasterioaren historia,

bertan nola bizi ziren

eta monasterioko leku interesgarrienak zeintzuk diren

azaltzen du.

Monasterioak klaustro bat ere badu.

Klaustroa eraikin barruan dagoen patio bat da.

Klaustroan euskal artistak egindako
300 artelan baino gehiago ikus ditzakezu.

Irin errota

Monjeek irin errota hau eraiki zuten.

Errota irina egiteko makina da.

Errota egiteko
herria zeharkatzen duen ura aprobetxatu zuten.

Errota XVIII. mendean berritu zuten,
hau da, 18. mendean.

Errota ikusteko
bisita gidatuak egin daitezke.
Bisitan gari eta arto-irina egiteko
harriak nola mugitzen diren ikusiko duzu.

Beheko argazkian
errota nolakoa den ikus dezakezu.

Dantxarineako bentak

Merkataritza oso garrantzitsua da mugan dagoen zonalde honetan.

Dantxarinea auzoa merkataritza-gune handi bat da.

Guztira, **20 denda baino gehiago** daude:

- Jateko gauzak saltzen dituzten dendak.
- Arropa dendak.
- Gasolindegia.

Denda hauei bentak deitzen zaie.

Dendak astelehenetik igandera irekita daude

Sara herria

Esaera zahar batek dio:

Saran astia.

Horrek esan nahi du

leku honetan denbora gelditzen dela.

Sara Larrun mendiaren azpian dago.

Frantziako herririk politenetako bat da.

Sara leku aproposa da

paseatzeko eta lasai egoteko.

Oinez edo bizikletaz ibiltzeko bide asko daude.

Bide horietako batek Galtzada du izena.

Donibane Lohizunetik Sarara zihoan

Erdi Aroko bide bat da.

Bidean zehar santuei eskainitako

otoizleku txikiak ikus ditzakezu.

Otoizleku bat otoitz egiteko leku bat da.

Sarako herrian 14 otoizleku daude.

XVII. mendean eraiki zituzten,

hau da, 17. mendean.

Sarari buruz gehiago jakiteko

egin klik esteka honetan:

[Turismoa Saran](#)

→ ¿Qué puedes ver en Sara?

Paseo lasaia

Sara herri polit bat da
eta oso ongi zainduta dago.

Herriko kale nagusia
Multzo Monumental izendatua dago,
bere edertasunagatik
eta etxe tradizionalengatik.

Plazan honako hauek daude:

- Udala.
- San Martin eliza.
- Herri honetako pertsona garrantzitsuak
gogoratzen dituzten plaka batzuk.

Gainera, denda, taberna
eta jatetxe askoz gozatzeko
aukera izango duzu.

Sarako lezea

Sarako Lezea Sara herrian dago.

Sarako Lezean duela 45 mila urte baino gehiagoko tresnak aurkitu ziren.

Kobazuloan harrizko bide bat dago argiekin eta soinuekin. Ibilbideak ia kilometro 1 dauka.

Zure bisitan zehar lezea nola sortu zen eta euskal mitologiako gauza interesgarri batzuk ikasiko dituzu.

Kobazulotik kanpo doainik ikus ditzakezu:

- Historiaurreko Museoa.
- **Parke Megalitikoa,** hau da, harriz egindako monumentu oso zaharrak ikusteko toki bat.

Sarako Lezea kobazuloari buruz gehiago jakiteko, sakatu esteka honetan:

[Sarako Lezea](#)

Larrungo trena

Larrungo trena

1923. urtean inauguratu zuten.

Frantzian geratzen diren

3 kreamailera-trenetako bat da.

Kreamailera-tren bat

mendi oso aldapatsuak igotzen dituen

tren berezi bat da.

Hau bere trenbideak bereziak direlako egin dezake.

Trenak 35 minutu behar ditu

Larrun mendiko gailurrera igotzeko.

Orduko 9 kilometroko abiaduran doa.

Eguna eguzkitsua bada,

ikuspegi zoragarriak ikusiko dituzu:

- Pirinioak.
- Xareta eskualdea.
- Biarritzetik Donostiara doan kostaldea.

Bidaian zehar ikusiko dituzu:

- Pottoka izeneko zaldi txikiak.
- Ardi latxak.
- Putreak zeruan hegan.

Ainhoa herria

Ainhoa Erdi Aroan eraiki zen
herri txiki bat da.

Hiria mendi berdez inguratutako
gain batean dago.

Herrian antzinako etxeek osatutako
ilara bat dago.

Etxe hauek zonaldeko etxe tradizionalak dira.
Etxeen fatxadak zuriak dira
eta egurra gorriz edo berdez margotuta dago.

Ainhoak merkataritza tradizio handia izan du beti.
Gaur egun honako hauek aurkitu ditzakezu:

- Zonaldeko produktuak saltzen dituzten dendak.
- Opari-dendak.
- Janari ona duten jatetxeak.

Ainhoa herriari buruz gehiago jakiteko
sakatu esteka honetan:

[Turismoa Ainhoan](#)

→Zer ikus dezakezu Ainhoan?

Maison du Patrimoine

Ondarearen etxea esan nahi du frantsesez.
Hau zonaldeko interpretazio-zentro bat da.

Interpretazio-zentro bat
tokiko historia, kultura edo natura
hobeto ulertzen laguntzen duen lekua da.

Interpretazio-zentro honetan
forma kurbatua duen
pantaila handi bat dago.
Pantaila horretan
25 minutuko bideo bat ikus dezakezu.

Bideoak Xaretako sekretuak erakutsiko dizkizu
Lapitxuri ibaiaren ibilbidea jarraituz.

Eliza nagusia eta hilerria

Herriko erdigunean 3 eraikin garrantzitsu daude.
Eliza, hilerria eta frontoia dira.

Jasokundeko Andre Mariren eliza
XIII. mendean eraiki zuten,
hau da, 13. mendean.
Uste dugu eliza izan aurretik
gaztelu bat izan zela.

Elizak 5 solairuko dorre laukizuzena du.

Elizako barruko nabea
XVI. mendekoa da,
hau da, 16. mendekoa.

Eliza baten nabea

eraikinaren barrualdeko
zatirik handiena eta luzeena da.
Jendea bertan esertzen da mezetara doanean.

Nabearen barruan
egurrezko galeriak daude
landutako barandailekin.

Galeriak eliza barruan dauden
pasabide luze eta altuak dira.

Elizatik oso gertu hilerria dago.

Hilerria ilara moduan antolatuta dago
eta disko formako hilarri asko ditu.

Hilarriak hildako pertsonak gogoratzeko jartzen diren harri borobilak dira.

Hilarriak honako hauekin apainduta daude:

- **Lauburuekin.**
Eguzkia irudikatzen duen sinbolo bat da.
- **Forma geometrikoekin,**
adibidez, borobil edo izarrekin.
- **Landareen irudiekin.**

Lanbideen sinboloekin.

Hau da, harrian hildako pertsonaren lanbidearen irudia erakusten zuten.

Pottoka urdinaren ibilbidea

Gogoratu **pottoka** mendian aske bizi den zaldi txiki bat dela.

Pottoka urdinaren bideari kontrabandisten bidea ere esaten zaio. Horrela deitzen zaio lehen kontrabandistek bide hau erabiltzen zutelako pertsonak, animaliak eta gauzak legetik kanpo Espainiatik Frantziara eta alderantziz eramateko.

Pottoka urdinaren bidea **ibilbide zirkularra** da, hau da, leku berean hasi eta amaitzen da. Ibilbideak ia 35 kilometro ditu.

Bide honek 4 herri eta 3 leze lotzen ditu. Herriak Zugarramurdi, Urdazubi, Sara eta Ainhoa dira. Lezeak Zugarramurdiko Lezea, Ikaburuko Lezea eta Sarako Lezea dira.

Bide hau identifikatu dezakezu zaldi urdin bat margotuta duten harriekin seinaleztatuta dagoelako.

Ibilbidea larre, baso eta baserrien artetik pasatzen den bide oso polit bat da.

Zugarramurdiko Lezean hasten den
eta Urdazubira doan zatia egitea gomendatzen dizugu.
Zati honek 5 kilometro eta erdi ditu.

Ibilbidearen mapa ikusteko
sartu esteka honetan:

[Pottoka urdinaren bidea](#)

Baztango bidea

Baztango Bidea
aintzinako Donejakue Bidearen zati bat da.
Bide hau Frantziako Baiona herrian hasten da
eta Iruñeraino iristen da.

Ibilbideak 100 kilometro
baino pixka bat gehiago ditu.
4 eta 6 egun artean egin daiteke,
zure martxaren arabera.
Bidean zehar
herrietako ostatuetan lo egin dezakezu.

Baztango Bidea
Urdazubiko San Salvatore monasteriotik
eta Belateko monasteriotik pasatzen da.

Baztango Bideari buruz gehiago jakiteko,
sartu esteka honetan:

[Baztango bidea](#)

Zugarramurditik oso hurbil

Zugarramurdi inguruan leku polit asko daude.

Leku horiek oso interesgarriak dira
hainbat egunez geratzen diren bisitarientzat.

Baztan-Bidasoako eskualdea

Zugarramurditik gertu dago.

Zonalde honek mendiak, basoak,
larreak eta xarma handiko herriak ditu.

Bidasoa ibaiak bailara hauek elkartzen ditu.

Horregatik Uraren Bailarak deitzen zaie.

Zonalde honetako ondarea

Gogoratu **ondarea** dela
leku batek gorde nahi duen guztia,
baliotsua eta garrantzitsua delako.

Zonalde honetan badira:

- Erdi Aroko dorreak.
- Errotak.
- Barroko estiloko jauregiak.
- Museoak.
- Landa inauteriak.
- Aztarna arkeologikoak.

Kirola egitea zonalde honetan

Kirola egitea gustatzen bazaizu
zonalde honetan aukera onak dituzu.

Adibidez:

- **Bidasoko Bide Berdea** egin dezakezu.
Bide honek 40 kilometro baino gehiago ditu.
Oinez edo bizikletaz egin daiteke.
Bide honek **Tren Txikitoaren trenbidea** jarraitzen du.
Lehen tren honek Nafarroako Oieregi herria
eta Gipuzkoako Irun herria lotzen zituen.
- **Donejakue Bidea** ere egin dezakezu.
Bide hau **Baztan bailaratik** pasatzen da
eta Frantzia eta Iruñea lotzen ditu.

Baztan Bidasoari buruz gehiago jakiteko
sartu esteka honetan:

[Turismoa Baztan Bidasoan](#)

10. Informazio gehiago nahi duzu?

Zalantzaren bat baduzu
edo informazio gehiago behar baduzu
jarri harremanetan Zugarramurdiko Turismo Bulegoarekin.
4 aukera hauek dituzu:

Joan zaitez Zugarramurdiko Turismo Bulegora.
Behitiko karrika kalean dago.

Deitu telefono zenbaki honetara: 948 59 90 04.

Bidali mezu elektroniko bat
helbide honetara: info@zugarramurdi.es

Sartu bere web gunean esteka honetan:
www.turismozugarramurdi.com

Financiado por la
Unión Europea

NextGenerationEU

 Plan de Recuperación,
Transformación
y Resiliencia

Gobierno
de Navarra Nafarroako
Gobernua

Zugarramurdiko Udala
Ayuntamiento de Zugarramurdi